

## STAN PRAWNY NA 16 WRZEŚNIA 2024

Wprowadzenie obowiązku zatrudniania w przedszkolu nauczycieli specjalistów oznacza konieczność odpowiedniego zorganizowania ich pracy. Nauczyciele ci są z reguły zatrudniani wyłącznie na część etatu i często pracują w kilku placówkach jednocześnie, przez co chętnie widzą możliwość wykonywania wszystkich godzin dla danej jednostki w jednym tygodniu, aby w następnym pracować już dla innej.

Warto zauważyć, że zakończył się etap przejściowy zatrudniania specjalistów, w którym obowiązywały niższe wymogi dotyczące liczby ich etatów. Od 1 września 2022 r. do 31 sierpnia 2024 r. obowiązywał standard, zgodnie z którym konieczne było zatrudnienie w wymiarze:

- 1,5 etatu + 0,2 etatu na każde kolejne 100 dzieci – w przypadku liczby dzieci od 101 wzwyż,
- 1 etat – w przypadku liczby dzieci od 51 do 100,
- 0,5 etatu – w przypadku liczby dzieci od 31 do 50,
- 0,25 etatu – w przypadku liczby dzieci od 1 do 30.

Liczbę dzieci będącą podstawą określania łącznej liczby etatów nauczycieli specjalistów oblicza się według stanu na 1 września danego roku szkolnego, o czym informuje art. 42d ust. 12 *Ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta nauczyciela*. Zasady obliczania wymiaru etatu specjalisty określa z kolei art 42d ust. 4 KN, stosownie do którego łączną liczbę etatów nauczycieli specjalistów oblicza się jako sumę ilorazów, w których dzielną jest suma liczby godzin zajęć realizowanych na stanowisku nauczyciela pedagoga, pedagoga specjalnego, psychologa, logopedy lub terapeuty pedagogicznego w ramach tygodniowego obowiązkowego wymiaru godzin zajęć i liczby przydzielonych godzin ponadwymiarowych w ramach pracy na tym stanowisku, a dzielnikiem jest tygodniowy obowiązkowy wymiar godzin zajęć dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych, prowadzonych bezpośrednio z wychowankami albo na ich rzecz, określony dla tego nauczyciela na podstawie art. 42 ust. 7 pkt 3 lit. b KN, czyli ustalony przez organ prowadzący.

**Ważne!** Limity zatrudnienia dotyczą zarówno przedszkoli publicznych, jak i niepublicznych.

Od 1 września 2024 r. zaczął obowiązywać art. 42d ust. 3 KN określający docelowy standard zatrudnienia specjalistów, według którego łączna liczba etatów nauczycieli pedagogów, pedagogów specjalnych, psychologów, logopedów lub terapeutów pedagogicznych w przedszkolu nie może być niższa niż:

- 2 etaty, które powiększa się o 0,2 etatu na każde kolejne 100 dzieci – jeżeli liczba dzieci przekracza 100,
- 1,5 etatu – jeżeli liczba dzieci przekracza 50 i nie przekracza 100,
- 1 etat – jeżeli liczba dzieci przekracza 40 i nie przekracza 50,
- 0,8 etatu – jeżeli liczba dzieci przekracza 30 i nie przekracza 40,
- 0,6 etatu – jeżeli liczba dzieci przekracza 20 i nie przekracza 30,
- 0,4 etatu – jeżeli liczba dzieci przekracza 10 i nie przekracza 20,
- 0,25 etatu – jeżeli liczba dzieci wynosi od 1 do 10.

Do łącznej liczby etatów nie wlicza się etatów nauczycieli posiadających kwalifikacje z zakresu pedagogiki specjalnej, zatrudnianych dodatkowo w celu współorganizowania kształcenia integracyjnego oraz współorganizowania kształcenia dzieci z niepełnosprawnościami, niedostosowanych społecznie oraz zagrożonych niedostosowaniem społecznym. Ponadto wedle art. 42d ust. 11 KN w przypadku przedszkola, w którym liczba dzieci przekracza 50, liczba etatów nauczycieli:

- pedagogów specjalnych nie może być niższa niż 25 proc. łącznej liczby etatów nauczycieli

- specjalistów,
- psychologów nie może być niższa niż 25 proc. łącznej liczby etatów nauczycieli specjalistów.

W przypadku jednostek liczących powyżej 50 dzieci łączna liczba etatów pedagogów i psychologów musi więc wynosić połowę spośród zatrudnionych specjalistów, a to oznacza, że liczba godzin w miesiącu koniecznych do wypracowania przez specjalistów nie musi być duża. Zakładając nawet, że do przedszkola uczęszcza powyżej 100 dzieci, to wymagana liczba godzin psychologa może wynosić 11 godzin tygodniowo. Biorąc zarazem pod uwagę niedostępność specjalistów, zasadne byłoby zorganizowanie pracy przedszkola w taki sposób, aby specjalista odpracowywał np. godziny z dwóch tygodni w ciągu tygodnia, co dałoby możliwość zatrudnienia tej osoby w innej jednostce. Pojawia się jednak pytanie: czy można planować pracę nauczyciela w taki właśnie sposób? Jaką swobodą dysponuje w tym zakresie dyrektor jednostki?

*Karta nauczyciela* zawiera co prawda regulację, która w tej sytuacji stanowiłaby idealne rozwiązanie, niestety w praktyce nie sposób jej zastosować. Chodzi mianowicie o art. 42 ust. 5b KN, zgodnie z którym nauczyciel, który według ust. 3 realizuje tygodniowy obowiązkowy wymiar zajęć i dla którego ustalony plan zajęć w pewnych okresach roku szkolnego nie wyczerpuje obowiązującego tego nauczyciela tygodniowego wymiaru godzin zajęć dydaktycznych, powinien nauczać odpowiednio większą liczbę godzin w innych okresach danego roku szkolnego. Praca wykonywana zgodnie z tak ustalonym planem zajęć nie jest pracą w godzinach ponadwymiarowych.

Zauważyć należy, że przepis ten mówi o **okresach danego roku szkolnego**, co wskazuje na to, że został on pomyślany raczej dla szkół, w których plan lekcji może się różnić w poszczególnych semestrach, np. w razie zakończenia nauczania danego przedmiotu albo zmniejszenia liczby jego godzin. Zarazem jednak nie istnieją żadne wyłączenia, które nie pozwalałyby zastosować tej regulacji również do przedszkoli. Co więcej, regulacja nie określa minimalnego czasu, który należy w jej rozumieniu traktować jako okres roku szkolnego. W efekcie to wszystko powoduje, że stosując ten przepis, można dosyć swobodnie manewrować czasem pracy nauczyciela i przydzielać mu inne liczby godzin w poszczególnych tygodniach, o ile oczywiście sam nauczyciel zgodzi się na takie rozwiązanie.

W przypadku specjalistów nie ma jednak możliwości zastosowania art. 42 ust. 5b KN, co wynika z faktu, że odnosi się on wyłącznie do nauczycieli, którzy realizują tygodniowy obowiązkowy wymiar zajęć zgodnie z ust. 3, tzn. dla których wymiar pensum jest ustalony w tabeli zawartej w tym przepisie. W przypadku specjalistów tak niestety nie jest, gdyż stosownie do art. 42 ust. 7 pkt 3 lit. b KN tygodniowy obowiązkowy wymiar godzin zajęć pedagogów, pedagogów specjalnych, psychologów, logopedów, terapeutów pedagogicznych, doradców zawodowych określa organ prowadzący przedszkole, z tym że wymiar ten nie może przekraczać 22 godzin.

**Ważne!** Możliwość ustalenia różnej liczby godzin pracy w poszczególnych okresach roku szkolnego nie dotyczy nauczycieli specjalistów, nie sposób też wprowadzić podobnych ustaleń na podstawie innych regulacji prawa powszechnie obowiązującego.

W szczególności należy tu przytoczyć § 12 ust. 4 *Rozporządzenia MEN z dnia 28 lutego 2019 r. w sprawie szczegółowej organizacji publicznych szkół i publicznych przedszkoli*, zgodnie z którym organizację pracy przedszkola określa ramowy rozkład dnia ustalony przez dyrektora przedszkola na wniosek rady pedagogicznej, z uwzględnieniem zasad ochrony zdrowia i higieny nauczania, wychowania i opieki, potrzeb, zainteresowań i uzdolnień dzieci, rodzaju niepełnosprawności dzieci oraz oczekiwań rodziców. Chcąc ustalić godziny pracy nauczyciela specjalisty w taki sposób, że pracowałby on co drugi tydzień, należałoby to uwzględnić w ramowym rozkładzie dnia, czemu sprzeciwia się regulacja art. 42 ust. 1 KN, według której czas pracy nauczyciela zatrudnionego w pełnym wymiarze zajęć nie może przekraczać 40 godzin na tydzień. Nie chodzi tutaj oczywiście o wymiar godzin czy wymiar etatu określony tym przepisem, ale o fakt, że odnosi się on do tygodniowego czasu pracy. Podobnie jest w przypadku każdej regulacji określającej czas pracy

nauczyciela. W efekcie, jeżeli nie da się zastosować żadnej regulacji szczególnej w tym zakresie, jak wspomniany wcześniej art. 42 ust. 5b KN, to czas pracy nauczyciela w każdym tygodniu musi być identyczny.

Pracę nauczycieli specjalistów można organizować inaczej (tj. bardziej swobodnie) w przedszkolach niepublicznych, co wynika z faktu, że normy *Karty nauczyciela* dotyczące czasu pracy czy wymiaru pensum nie są w tych jednostkach stosowane. W odniesieniu do specjalistów zatrudnionych w placówkach niepublicznych stosuje się normy czasu pracy wynikające z *Ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy*, a co za tym idzie stosuje się też kodeksowe systemy czasu pracy, np. **system równoważnego czasu pracy**, uregulowany w art. 135 i nast. k.p., który mówi, że jeżeli jest to uzasadnione rodzajem pracy lub jej organizacją, może być stosowany system równoważnego czasu pracy, w którym jest dopuszczalne przedłużenie dobowego wymiaru czasu pracy, nie więcej jednak niż do 12 godzin, w okresie rozliczeniowym nieprzekraczającym 1 miesiąca. Przedłużony dobowy wymiar czasu pracy jest równoważony krótszym dobowym wymiarem czasu pracy w niektórych dniach lub dniami wolnymi od pracy. W szczególnie uzasadnionych przypadkach okres rozliczeniowy może być przedłużony, nie więcej jednak niż do 3 miesięcy.

Nie jest to jedyna możliwość. Regulacja art. 10a ust. 2 KN stanowi, że w przypadku nauczycieli prowadzących zajęcia bezpośrednio z wychowankami w wymiarze nie wyższym niż cztery godziny tygodniowo, powierzenie prowadzenia tych zajęć może nastąpić również na innej podstawie niż umowa o pracę, jeżeli w treści łączącego strony stosunku prawnego nie przeważają cechy charakterystyczne dla stosunku pracy. Jeżeli norma czterech godzin pracy raz na dwa tygodnie będzie wystarczająca, to możliwe jest zawarcie np. umowy-zlecenia przewidującej pracę specjalisty co drugi tydzień.

**Ważne!** Z powodu braku konieczności stosowania regulacji *Karty nauczyciela* w zakresie dotyczącym pensum i wymiaru czasu pracy w przedszkolach niepublicznych istnieje możliwość nieco bardziej elastycznego planowania godzin i dni pracy specjalistów.

## Podstawa prawna:

- *Ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta nauczyciela* (t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 986),
- *Ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy* (t.j. Dz.U. z 2023 r. poz. 1465 ze zm.),
- *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 lutego 2019 r. w sprawie szczegółowej organizacji publicznych szkół i publicznych przedszkoli* (t.j. Dz.U. z 2023 r. poz. 2736).